

Sosyal Bilgiler Dersinin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi*

Esra GÜLFIRAT KIBRIZ **

Özet

Araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanına bağlı “Üretimden Tüketime” temasının çoklu zeka kuramına (ÇZK) göre işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini amaçlamaktadır. Çalışma grubu, 2012–2013 öğretim yılında Yozgat merkez Fatma Temel Turhan Ortaokulu’nda öğrenim gören 4/C sınıfı deney, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin başarı düzeyleri ve “t” testi sonuçlarına ilişkin nicel analiz kullanılarak elde edilmiştir. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla “t” testi yapılarak hesaplanmıştır. Uygulamanın sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın ÇZK uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuçla, ÇZK Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: sosyal bilgiler dersi, zekâ, çoklu zekâ kuramı, diğer öğretim yöntemleri

*Bu çalışma 26-28 Nisan 2013 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi tarafından düzenlenen Sosyal Bilgiler Eğitimine Disiplinlerarası Yaklaşım: Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Katılım konulu USBES II - Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda sunulan sözlü bildirin genişletilmiş halidir.

**Yüksek Lisans öğrencisi, Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, e.gulfirat1@hotmail.com

According to the Multiple Intelligences Theory Course Teaching Social Studies Impact of Student Achievement

Abstract

4th year of secondary school Social Studies, "Production, Distribution and Consumption" on the field of learning "Production to Consumption" theme of multiple intelligences theory (MIT) by the processing, aims at a profound effect on student achievement. The working group 2012-2013 academic year studying in Yozgat Fatma Temel Turhan 4C experiment, 4B designated as the control group. In this study, students' achievement levels, and "t" test was obtained using quantitative analysis of the results of. Quantitative method for the experimental model of the real pretest, posttest control group model. The experimental and control groups, the Social Studies "Production to Consumption" theme by comparing the pretest and posttest scores, there is a difference between the levels of student achievement, through the SPSS program "t" test and calculated. According to the results of the application test scores the difference between the experimental and control groups, and this difference in favor of the experimental group were found to be MIT. With this result, the use of MIT on student achievement in social studies courses have proved effective.

Keywords: social studies, intelligence, multiple intelligences theory, other teaching methods

1. GİRİŞ

Günümüzde, eğitim bilimcilerin en çok üzerinde durduğu konu, eğitimde meydana gelen teknolojik gelişmelere paralel olarak, öğretmen merkezli öğretim biçiminden daha ziyade, öğrenci merkezli öğretim modelinin benimsenmesidir. Diğer taraftan, kitle iletişim araçlarının, sosyal yaşantımızın bir parçası hâline gelmesiyle, öğrenciler olgu ve olayları derste öğrendiği kadar okul dışında da öğrenmeye başlamışlardır. Bu teknolojik gelişim ve değişimlerin sonucu olarak; eğitim bilimciler, geleneksel eğitim yöntemlerinin eksik yönlerini görerek, "Günün koşullarına göre daha iyi bir eğitim ve öğretim nasıl yapılır?" sorusunu cevaplamaya çalışmışlar ve bunun için de eğitimle ilgili çeşitli kuramlar ve görüşler ortaya atmışlardır (Alaz, 2008: 113).

Geleneksel eğitimde öğrenme-öğretme süreci; genellikle öğretmenin bilgiyi sözel-dilsel yöntemle vermesine; öğrencilerin de bu yolla verilen bilgiyi almasına, ezberlemesine dayanmaktadır. Çağdaş eğitimde ise amaç; bilgi yüklemek değil öğrencilerin zihinsel gelişimine katkıda bulunmak, öğrencilerdeki farklı ilgileri, gereksinimleri ve yetenekleri ortaya çıkarmak, eğitim hedeflerinin ve öğretim yöntemlerinin

öğrencilerde bu tür değişimler doğuracak şekilde düzenlenmesidir (Canoğlu, 2004: 102).

Öğrenme-öğretme süreçlerinde, öğrencilerin değişik yönlerini ön plana çıkaran, öğrencilerin farklı yönlerini geliştiren ve farklı öğrenme yollarına cevap veren değişik eğitim etkinliklerinin tasarlanmasına katkıda bulunacak yaklaşımlar kullanılmalıdır (Saban, 2011: 17).

Öğrenme-öğretme süreçlerinde, öğrencilerin farklı yönlerini ortaya çıkaran, geliştiren ve farklı öğrenme yollarına cevap veren eğitim etkinliklerinin tasarlanıp planlanmasına katkıda bulunacak yaklaşımlar kullanılmalıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için düzenlenen öğrenme öğretme süreci her öğrencinin farklı yönlerinin gelişimine yardımcı olmalıdır (Demirel, Tuncel, Demirhan ve Demir, 2008: 16).

Bireyler dış görünüşleri bakımından birbirinden farklı olabildiği gibi, bilişsel özellikleri bakımından, öğrenme yöntemleri, bilgiyi işleme süreçleri, zekâları ve yetenekleri açısından da birbirinden farklıdır. Eğitim öğretim etkinlikleri farklı özelliklere sahip bireylere ulaşabildiği zaman başarılı olabilir. Bu da birey merkezli, çağdaş eğitim-öğretim yaklaşımlarıyla gerçekleşebilir (Oral ve Doğan, 2010: 160).

Öğrenciyi merkeze alan çağdaş öğrenme kuramlarından biri de, çoklu zeka kuramıdır. Çoklu zeka kuramı, normal ve yetenekli çocukların bilişsel potansiyellerinin gelişimi ve beyindeki hasarlardan doğan zeka bozuklukları konusundaki araştırmaların ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Çoklu zeka kuramının temel sayıltısı, “her çocuk, bir veya birkaç alanda gelişim için potansiyele sahiptir” yargısıdır (Gardner,1993,1999; Akt: Korkmaz, Yeşil ve Aydın, 2009: 223).

Çoklu zekâ kuramının amacı eğitimde bireylerin neler yapabildiğinden çok neler yapabileceğinin düşünülmesidir. İnsanlar bütün zekâ alanlarına sahip olarak doğarlar. Ancak eğitim ortamına farklı zekâ alanları gelişmiş halde gelirler. Çünkü her birinin yetiştiği çevre ve çevrenin önem verdiği zekâ alanı farklı farklıdır. Önemli olan çocuğun güçlü ve zayıf olduğu alanları görüp bunları geliştirecek uygulamalar yapılmasını sağlamaktır (İflazoğlu Saban, 2010: 85).

Geleneksel öğretim yönteminde bütün öğrencilere aynı tip öğretim uygulanmaktadır. Oysa çoklu zeka kuramı, eğitimcilerin herhangi bir beceriyi, konuyu veya öğretim amacını en az sekiz yol geliştirerek ele alabilecekleri kuramsal bir çerçeve sunmaktadır. Öğrenemeyen öğrenci ve başarısız öğrenci fikrini kabul etmeyen bu kurama göre, öğrenme faaliyetlerinin, sadece sözel ve matematiksel zekâyı değil tüm zekâların işe koşulabilmesine fırsat tanıyacak şekilde düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır (Baki, Gürbüz, Ünal ve Atasoy, 2009: 239).

Gardner ortaya koyduğu çoklu zeka kuramıyla zekayı tek boyutluluktan kurtarmıştır, insan zekasının çok yönlü değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu kurama göre zeka; bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneğidir (Bümen, 2002: 5; Akt: Yenilmez ve Çalışkan, 2011: 49).

Bu bağlamda yapılan zeka tanımlarına kısaca değinmek gerekirse; Galton, zekayı öğrenme gücü olarak (Akt: Oktaylar, 2010:45), Woolfolk ise bireyin kalıtım ya da öğrenme ürünü zihinsel işlevleri, bilgiyi edinme, hatırlama, geri getirme ve problem çözüme ya da dünyaya uyum sağlamada kullanma yetenekleri olarak tanımlamıştır (Akt: Açıköz, 1996). Zekâ üzerindeki bu çalışmalara Alfred Binet ve Theodore Simon, 1916 yılında önemli katkılarda bulunmuşlardır (Gardner, 1993 Akt: Baş, 2011: 14.). Zekâ üzerindeki yapılan bu çalışmalara Spearman ve Thurstone büyük yenilikler ve açılımlar getirmişlerdir. Sözü edilen bu çalışmalar bilim dünyasında çok büyük oranda yankı bulmuştur (Baş, 2011: 14).

Zeka, kalıtsal yetenekler, deneyimler ve çevresel bileşenler tarafından şekillendirilir. Öğretmenler ve veliler, çocuğa sağladıkları ortamı ve öğretim yöntemlerini değiştirerek o çocuğun zekasını da değiştirebilirler. Kötü öğretim ve kötü çevre zekayı geriletirken, iyi öğretim ve iyi çevre artırmaktadır (İzci, Kara ve Dalaman, 2007: 2).

Çoklu zekâ kuramının eğitim ortamına yansımaları günümüzün eğitim anlayışını önemli derecede etkilemiştir. Daha önceki zekâ tanımları da bir şekilde eğitime yansıtılmış ve öğretmenin tutumlarını belirlemede etkili olmuştur. Ancak çoklu zekâ kuramı ile ortaya konulan zekâ kavramının öncelilere göre çok farklı olduğu söylenebilir. Çünkü daha önce tanımlanan zekâ kavramları ya da başka bir deyişle klasik zekâ anlayışları, her ne kadar birbirine göre farklılık gösterse de genel anlamda sözel ve sayısal zekâ ortak paydasında buluşmaktadırlar. Oysa eğitim ortamlarında çok farklı zekâlara sahip olan öğrencilerin var olduğu, eğitim içinde yer alan herkesçe bilinir. Bu kuramın sekiz ayrı zekâ alanının varlığından bahsetmesi eğitim ortamında beklenen kuramsal altyapının oluşumuna zemin hazırlamıştır. Böylece eğitim ortamları çok çeşitli etkinliklerle canlanmaya başlamış, eğitim kavramı hem öğrenciler hem de öğretmenler için monotonluktan kurtularak daha cazip hale gelmiştir (Ayaydın, 2009: 53).

Çoklu zeka kuramına dayalı bir öğretim anlayışının geliştirilmesinde izlenebilecek en iyi yol, öğretilecek konunun veya içeriğin bir zeka alanından diğer bir zeka alanına nasıl uygun bir şekilde çevrilebileceğini düşünmektir (Kaptan, 1999; Akt: Azar, Presley ve Balkaya, 2006: 46).

Gardner'in çoklu zeka kuramında yer alan zeka türleri aşağıda verilmiştir:

1. Sözel/Dilbilimsel Zeka (Verbal / Linguistic Intelligence): Dili hem sözlü hem de yazılı olarak etkin kullanma yeteneği. Örnek beceriler arasında; bilgiyi hatırlama, diğer insanları ikna etme ve dil hakkında konuşma gösterilebilir. En geniş şekliyle belki de şairler tarafından sergilenen bir yetenektir (Altan, 1999: 4). Bir bireyin kendi diline ait kavramları bir masalcı, bir konuşmacı ya da bir politikacı gibi sözlü olarak, ya da bir yazar, bir editör veya bir gazeteci gibi yazılı olarak etkili bir biçimde kullanabilme kapasitesidir (Armstrong, 2009: 6).

2. Mantıksal/Matematiksel Zeka (Logical / Mathematical Intelligence): Bu zekâ, sayılar ve akıl yürütme zekâsı ya da tümdengelim ve tümevarım ile akıl yürütme, soyut problemler çözme ve birbiri ile ilişkili kavramlar, düşünceler arasındaki karmaşık ilişkileri anlama yeteneğidir (Gündeşli, 2006:11). Bu zeka; sebep-sonuç ilişkisi, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey becerileri kapsar (Uzunöz ve Akbaş, 2011: 470).

3. Müziksel Zekâ (Musical Intelligence): Müziğin temel bileşenlerine(melodi, ritim, tempo, gürlük, armoni, müzik formları gibi) duyarlık, çalgı çalma, şarkı söyleme ve bestecilik yeteneğidir (Çuhadar, 2006:489). Bu zekânın temelleri öğrencilerin, müziği fark etmeleri ile gelişmektedir. Daha sonra, müzik / ritim zekâsının, müziği dinlerken inceliklerinin öğrenilmesi ile gelişmeye devam ettiği belirtilmektedir (Başaran, 2004: 10).

4. Görsel/Uzamsal Zeka (Visual/Spatial Intelligence): Üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü hayal edebilme ya da başka bir deyişle, dünyayı doğru algılama ve algılama üzerine gördüklerini yansıtabilme yeteneğidir. Uzamsal zeka, görsel düşünme ve şekil/uzay özelliklerini şekillerle ve grafiklerle ifade etme, çizme, boyama ve şekil verme gibi davranışları kapsar. Mimarlar, denizciler, pilotlar, heykeltıraşlar, ressamlar, izciler, avcılar, dekoratörler ve tasarımcılar uzamsal zekalarını en üst düzeyde kullanırlar (Demirel, 2003: 125).

5. Bedensel/Duyusal Zeka (Bodily/Kinesthetic Intelligence): Düşünceleri ve duyguları ifade ederken, problem çözerken ve bir ürün meydana getirirken, bedeni ya da bedensel kasları kullanma yeteneğidir. Balerinler, dansçılar, atletler, cerrahlar, zanaatkârlar, heykeltıraşlar, pandomim sanatçıları, operatörler, aktörler, el işleri ile ilgilenen bireyler bu zeka türüne sahip bireylerdir (Berkant ve Ekici, 2007: 117).

6. Kişilerarası-Sosyal Zeka (Interpersonal Intelligence): Bu zeka; insanlar arasındaki ilişki ve iletişim, beraber çalışma, diğer insanlar

arasındaki farklı özelliklerin farkında olma, diğer insanların duygu ve yaşantılarını anlama becerisini içerir (Uzunöz ve Akbaş, 2011: 470).

7. Bireysel-İçsel-Özedönük Zeka (Intrapersonal Intelligence): Bu zeka; ruhani ilişkilerin farkında olma, bireysel hareket etme, güçlü ve zayıf yönlerin farkında olma, stratejik olma becerilerini içerir (Uzunöz ve Akbaş, 2011: 470).

8.Doğa Zekası: Gardner'ın 1995'de ortaya attığı sekizinci zeka türüdür. Bu zekaya sahip olanlar, doğal kaynaklara ve sağlıklı bir çevreye ilgi duyarlar, flora ve faunayı tanırırlar (Demirel, 2003: 126). Bu zeka hem insan yapısı hem de doğal çevreyi kapsar. İzci, dağcı, biyolog ve zoologlar bu zekaları geliştirmiş kişilerdir (Bümen, 2001: 18).

Öğrenme ortamlarında öğretim araçlarının zenginleştirilmesi, farklı zeka alanlarına sahip öğrenciler için farklı öğretme yöntem ve stratejilerinin kullanılması öğrenciler için öğrenmeyi zevkli ve eğlenceli hale getirdiği gibi, öğretimin etkinliğini de artırır (Kıray ve Göktaylar, 2004: 4).

Öğrenmenin verimli olması, bireyin kendi özelliklerine uygun öğrenme koşullarında bulunmasına bağlıdır. Dolayısıyla kuramın öğretime olan en büyük katkısı, öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları sözel ve matematik zekâ alanlarına yansımaları olan geleneksel öğretim yöntemlerinin yanı sıra sınıftaki tüm öğrencileri öğretime katabilmek için alternatif öğretim yöntemlerine yer vermesidir (Karamustafaoğlu, Bacanak, Değirmenci ve Karamustafaoğlu, 2010: 126).

Çoklu zeka kuramına göre, öğrenciler yetkin oldukları zeka alanlarını daha verimli öğrenme için kullanmaları ve hem bunları, hem de diğer zeka alanlarını geliştirmeleri için desteklenmelidir. Dolayısı ile öğrenmeyi kolaylaştırmak için, öğretmenlerin, öğrencilerinin güçlü ve zayıf oldukları çoklu zeka alanlarını belirlemeye çalışmaları yararlı olacaktır (Brualdi, 1998; Akt: Uysal ve Eryılmaz, 2006: 230).

2. YÖNTEM

2.1. Amaç

Bu araştırma İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanına bağlı “Üretimden Tüketime” temasının çoklu zeka kuramıyla işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

2.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada öğrencilerin başarı düzeyleri ve “t” testi sonuçlarına ilişkin nicel analizi taşımaktadır. Nicel yöntem olarak gerçek deneme modellerinden ön test son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Gerçek deneme modellerinin ortak özellikleri, birden çok grup kullanılması ve grupların yansız atama (örnekleme) ile oluşturulmasıdır. Böylece her araştırmada en az bir deney bir de kontrol grubu bulunur. Ön test son test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılır. Buna göre araştırmanın uygulama deseni Tablo 1’deki gibi şekillenmiştir.

Tablo 1.			
<i>Araştırma Modeli</i>			
Gruplar	Ön test	Uygulama	Son test
Deney Grubu (n=25)	“Üretimden Tüketime” Başarı Testi,	5 Hafta Boyunca Haftada 3 Saat çoklu zeka kuramı ile İşlenen Ders	“Üretimden Tüketime” Ünitesi Başarı Testi,
Kontrol Grubu (n=25)	“Üretimden Tüketime” Başarı Testi,	5 Hafta Boyunca Haftada 3 Saat soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, tartışma yöntemleri ile İşlenen Ders	“Üretimden Tüketime” Ünitesi Başarı Testi,

Tablo 1.’de görüldüğü gibi araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yer almıştır. Buna göre araştırmanın bağımsız değişkeni olan çoklu zeka kuramının öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini saptamak için “Üretimden Tüketime” teması Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı içerisinde yer alan konular, deney grubunda, çoklu zeka kuramı ile işlenirken, kontrol grubunda ise etkinlikler temel alınarak soru-cevap, anlatım, beyin fırtınası, tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.

2.3.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012–2013 öğretim yılında Yozgat ili merkez ortaokullarından Fatma Temel Turhan Ortaokulu’nda öğrenim gören ve okulda mevcut olan iki şubeden 4/B ve 4/C sınıflarındaki öğrenciler oluşturmuştur Bu sınıflardan 4/C deney grubu, 4/B sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık kuralıyla kura ile belirlenmiştir.

Tablo 2.
Deney ve Kontrol Gruplarının Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

		Gruplar			
		Deney		Kontrol	
		n	%	n	%
Cinsiyet	Kız	10	40,0	15	60,0
	Erkek	15	60,0	10	40,0
Toplam		25	100,0	25	100,0
Anne mesleği	Ev Hanımı	18	72,0	20	80,0
	Memur	7	28,0	5	20,0
Toplam		25	100,0	25	100,0
Baba mesleği	Memur	18	72,0	14	56,0
	İşçi	2	8,0	3	12,0
	Serbest Meslek	2	8,0	5	20,0
	İşsiz	-	-	1	4,0
	Diğer	3	12,0	2	8,0
Toplam		25	100,0	25	100,0
Anne Eğitim Durumu	OYB	1	4,0	1	4,0
	OY	2	8,0	2	8,0
	İlkokul Mezunu	4	16,0	4	16,0
	Ortaokul Mezunu	3	12,0	1	4,0
	Lise Mezunu	6	24,0	12	48,0
	Yüksek okul ya da Fakülte Mezunu	9	36,0	5	20,0
Toplam		25	100,0	25	100,0
Baba Eğitim Durumu	OY	4	16,0	2	8,0
	İlkokul mezunu	-	-	3	12,0
	Ortaokul Mezunu	2	8,0	3	12,0
	Lise Mezunu	7	28,0	5	20,0
	Yüksek okul ya da Fakülte Mezunu	12	48,0	12	48,0
Toplam		25	100,0	25	100,0
Gelir	1.400 TL'den az	5	20,0	6	24,0
	1401-3100 TL arası	13	52,0	14	56,0
	3.101 TL ve yukarısı	7	28,0	5	20,0
Toplam		25	100,0	25	100,0

OYB. Okuma yazma bilmiyor

OY. Okuryazar

Tablo 2’de görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının bazı sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular tespit edilmiştir.

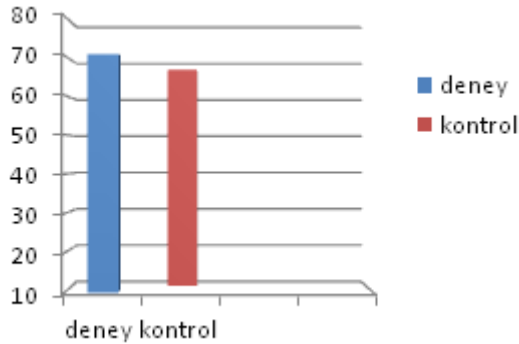
Uygulama yapılmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ön test uygulanmış ve tablo 3’deki sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre grupların ön testten almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve hesaplanan “t” değeri aşağıdaki tablo 3 de verilmiştir.

Tablo 3.

Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi “Üretimden Tüketime” Teması Ön Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Deney	25	70,40	9,67	24	-,792	0,436
Kontrol	25	67,60	19,42			

Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” teması ön test toplam puanlarının karşılaştırılması t testi ile yapılmıştır. Yapılan istatistik sonucuna göre kontrol grubunun aritmetik ortalamasının 67,60 deney grubunun aritmetik ortalamasının ise 70,40 olduğu saptanmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir [t= -,792 p>0.05]. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında “Üretimden Tüketime” temasıyla ilgili iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir (Grafik 1).

Grafik 1. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testinden Aldıkları Ön Test Başarıları

2.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada uygulama yapılacak konuyla ve alanla ilgili olarak yerli ve yabancı alan yazın taraması yapılmış, sosyal bilgilerin ve konunun amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grupları için tema analizi yapılarak, kazanımlar belirlenmiş, belirtke tablosu ve uygulama planları hazırlanmıştır. Kaynak taraması ve uzman görüşleri dikkate alınarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmak üzere çeşitli kaynaklardan (dergi, ders kitapları vb.) hazırlanan ve “Üretimden Tüketime” temasındaki kazanımlara ulaşma düzeyini belirlemeyi amaçlayan çoktan seçmeli 20 sorudan oluşan bir test geliştirilmiştir. Testten maddelerin çıkarılabileceği göz önüne alınarak her kazanım için birden fazla soru test kapsamına alınmıştır. Testin geçerliliğini sağlamak için ölçme değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve Türkçe uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için test, daha önce bu konuyu alan Fatma Temel Turhan Ortaokulu’nda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinden 101 öğrenciye uygulanmıştır. Bu çalışmada, madde toplam korelasyonu 0.30 ve üzerinde olan maddeler teste alınmış, bu ölçütleri karşılamayan maddeler testten çıkarılmıştır. İstatistik sonuçlarına göre 20 maddeden oluşan test 17 maddeye indirilmiştir. 1, 8, 14 olmak üzere toplam 3 maddenin ölçütleri karşılamadığı göz önüne alınarak testten çıkarılmasına karar verilmiştir. Testin güvenilirliğine ilişkin alfa değeri “0,747” bulunmuştur. Geçerlilik ve güvenilirliği saptanan ölçek, uygulama öncesi gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemek, uygulama sonucunda deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öğrenmelerindeki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Uygulanan testlerden elde edilen veriler SPSS 15.00 programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi “Üretimden Tüketime” teması ön test ve son test puanlarının karşılaştırılarak Öğrenci başarı düzeyleri arasında fark olup olmadığı, SPSS programı aracılığıyla “t” testi ile yapılarak bulunmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan yöntem sonucunda ulaşılan nicel veriler araştırmanın temel amacı dikkate alınarak çözümlenmiştir. Araştırmanın nicel alt amacına ilişkin bulgular, oluşturulan tabloda özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

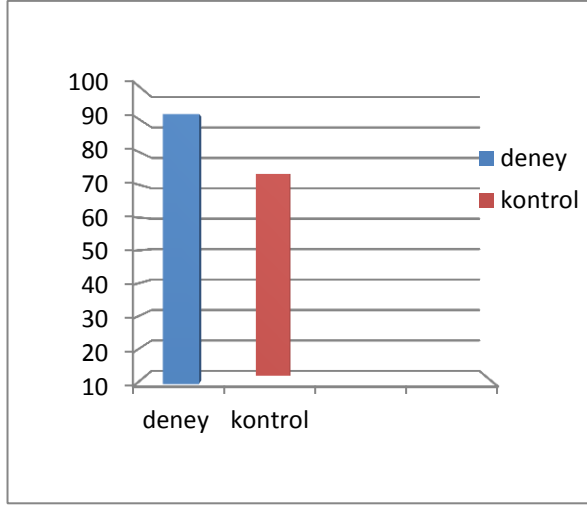
Araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Dersi, “Üretimden Tüketime” Teması, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanının çoklu zeka kuramı ile işlenmesinin öğrencilerin başarısını nasıl etkilemektedir? biçiminde ifade edilmiştir. Oluşturulan amaca ilişkin soru cümlesine yanıt aramak için deney ve kontrol gruplarında yer alan deneklerin son test puanları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma yapılırken öğrenci başarısı toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 4.

Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi “Üretimden Tüketime” Teması son Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	N	\bar{X}	SS	df	t	p
Deney	25	91	7,90	24	-4,143	,000
Kontrol	25	74	18,14			

Tablo 4’de görüldüğü gibi, kontrol ve deney gruplarının eriştiği düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = -4,143$, $p < 0,05$). Tabloya göre deney grubunun son test puanlarının aritmetik ortalaması 91 iken kontrol grubunun 74 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre ÇZK öğrencilerin başarı düzeyini artırmada geleneksel yöntemlere göre daha etkili sonuç verdiği söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test aritmetik ortalamalarını incelediğimizde deney grubunun ön 70,60 olan aritmetik ortalamasının 91’e çıktığı görülürken Kontrol grubunun ön testi 67,60 olan aritmetik ortalamasının 74’de kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan çoklu zeka kuramının Sosyal Bilgiler dersinde “Üretimden Tüketime” temasının işlenmesinde diğer yöntemlere göre öğrencilerin başarısı üzerinde etkili sonuçlar verdiği görülmektedir (Grafik 2).

Grafik 2. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testinden Aldıkları Son Test Başarıları

4.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler Dersi “Üretimden Tüketime” temasının çoklu zeka kuramıyla işlenmesi sürecinde önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada uygulama yapılmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ön test uygulanmış olup yapılan istatistik sonucuna göre kontrol grubunun aritmetik ortalamasının 67,60 deney grubunun aritmetik ortalamasının ise 70,40 olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre başlangıç aşamasında “Üretimden Tüketime” temasıyla ilgili iki grubun düzeylerinin eşit olduğu söylenebilir.

Uygulama yapıldıktan sonra kontrol ve deney gruplarının eriştiği düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Deney grubunun son test puanlarının aritmetik ortalaması 91 iken kontrol grubunun 74 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre ÇZK öğrencilerin başarı düzeyini artırmada diğer öğretim yöntemlere göre daha etkili sonuç verdiği söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test aritmetik ortalamalarını incelediğimizde deney grubunun ön 70,60 olan aritmetik ortalamasının 91’e çıktığı görülürken kontrol grubunun ön testi 67,60 olan aritmetik ortalamasının 74’de kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde gruplar arasındaki farkın anlamlı

olmadığı belirlenmiş olup uygulama sonrasında deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın çoklu zeka kuramı yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüş olup bu sonuçlardan çoklu zeka kuramının Sosyal Bilgiler dersinde “Üretimden Tüketime” temasının işlenmesinde diğer öğretim yöntemlere göre öğrencilerin başarısı üzerinde etkili sonuçlar verdiği görülmektedir.

Bu sonuç dikkate alındığında, çoklu zeka kuramıyla öğrencilerin, öğrenme düzeyi ve başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Konu ile ilgili literatür tarandığında çoklu zekâ kuramı ile ilgili olarak çeşitli disiplinlerde ve farklı şekillerde yapılan pek çok araştırmada genellikle diğer öğretim yöntemleri ile yapılan karşılaştırmalar görülmektedir. Araştırma sonucuna benzer olarak Arlı'nın (2004), Sosyal Bilgiler Dersi “Güzel Yurdumuz Türkiye” Ünitesine Yönelik Çoklu Zeka Kuramı Etkinlikleriyle Oluşturulan Öğrenme Ortamının 5.sınıf Öğrenci Başarısına Etkisi adlı çalışmasının sonunda ön test ve son testten elde edilen veriler çoklu zeka kuramı etkinlikleriyle düzenlenen öğretim tasarımı uygulanan deney grubu ile diğer öğretim yöntemleri uygulanan kontrol grubunun akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlara benzer şekilde bu çalışmada da çoklu zekâ kuramı destekli öğretim uygulanan öğrencilerin başarıları olumlu şekilde etkilenmiştir.

Eğitimde pek çok kuramdan daha ciddi ve belirgin etkiler oluşturabilen çoklu zekâ kuramının farklı öğretimsel şablonlar sunmasının yanında, öğrenci merkezli olması ve öğrenmede derinlik sağlaması bu kuramın eğitimciler tarafından tercih edilebilirliğini artıracakları düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusundaki öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Öğretmenler, öğrencilerin zekâ gruplarının farkında olmalı ve öğrencilere sahip oldukları çoklu zekâ alanlarına uygun öğretim yaparak; öğrencilerin kendilerine güvenlerinin gelişmesini ve öğretim sürecinde öğrencilerin daha katılımcı olmalarını sağlayabilirler.
- Öğretmen, öğrencinin anlamakta zorlandığı konularda onun kendi zekâ grubuna dair etkinliklere katılmasını teşvik ederek cesaretlendirmelidir.

- Biliş üstü becerileri zayıf olan öğrenciler akademik ve üst bilişsel becerilerini geliştirmek için üst bilişsel eğitimlerden yararlanabilirler.
- Yapılacak program geliştirme çalışmalarında öğrencilere üst bilişsel bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik etkinliklere ve kazanımlara yer verilebilir.
- Okulda bulunan diğer branş öğretmenleri ile işbirliğine gidilerek, kullanılan yaklaşımların dersler arasında farklılık göstermemesi sağlanmalıdır.
- Öğretmenler öğretmen merkezli yaklaşım, model ve tekniklerle ilgili gelişmeleri takip ederek öğrenme ortamını öğretmen merkezli olmaktan çıkaracak şekilde uygulamalar yapmalıdırlar. Bu bağlamda üniversitelerle işbirliğine gidilmelidir.
- Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının çoklu zekâ kuramı tabanlı öğretimle ders işlemelerine yönelik uygulamalar geliştirilmelidir. Öğretmenlerin bu alanda kendilerini yenilemeye gereksinimi oldukları açıktır. Bu bağlamda uygulamalı hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir. Ayrıca öğretmenlerin kendi zekâ alanlarının farkına varmaları sağlanmalı, zayıf zekâ alanlarını geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır.
- Öğrencileri zekâ gruplarına göre ayırmaktan, zekâ gruplarını birbirinden yalıtılmaktan ya da herhangi bir zekâ grubunu daha üstün görmekten ve sadece belli zekâ gruplarına yönelik ders işlemekten kaçınılmalıdır. Amaç öğrencinin mümkün olduğunca çok uyarıcıyla birlikte, diğer öğrencilerle etkileşim hâlinde harekete geçirilmesidir.
- Çoklu zekâ kuramında tek bir öğretim yoluna bağlı kalınmamalı; konuya, zamana ve ortama bağlı olarak en uygun yöntemlerle işlenişe zenginlik katılmalıdır.
- Öğrencilerin öğrendiklerine dair çeşitli ölçme değerlendirme yöntemleri kullanılmalı, ortaya çıkardıkları ürünlerde değerlendirme sürecine katılmalıdır.
- Çoklu zekâ kuramına uygun olarak hazırlanan programların, ilkokuldan itibaren uygulanması önerilmektedir. Çünkü, eğitim bir bütündür. Farklı şekillerde, özellikle de öğrenci merkezli yöntemlerle yetişen bir öğrencinin ortaokulda böyle bir uygulamaya tabi tutulması öğrenci ve öğretmende uyum problemi doğurmaktadır.

- Benzer çalışmaların daha uzun süreli olarak, daha geniş bir örneklem üzerinde yapılması, araştırmanın uygulanabilirliğini ortaya çıkarmada daha sağlıklı çıkarımların yapılabilmesini sağlayacaktır.
- Çoklu zekâ kuramıyla ve diğer öğrenci merkezli yaklaşımlarla ilgili tezler okullara ulaştırılmalı ve öğretmenlerin bunlardan faydalanması sağlanmalıdır.
- Çoklu zeka kuramının öğrenci özellikleri, cinsiyeti, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumu, özel okul-devlet okulu vb. değişkenler açısından etkiliği saptanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alaz, A. (2008). Çoklu Zekâ Temelli Uygulamaların Öğrencilerin Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (3), 113-123.
- Altan, M. Z. (1999). Çoklu Zeka Kuramı, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-13.
- Arlı, Ö. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersi "Güzel Yurdumuz Türkiye" Ünitesine Yönelik Çoklu Zekâ Kuramı Etkinlikleriyle Oluşturulan Öğrenme Ortamının 5.sınıf Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Armstrong, T. (2009). *Multiple Intelligences In The Classroom*. Alexandria: ASCD Virginia.
- Ayaydın, A. (2009). Eğitimde Çoklu Zekâ Yansımaları ve Görsel Sanatlar, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 52-62.
- Azar, A., Presley, A.İ. ve Balkaya, Ö. (2006). Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Öğretimin Öğrencilerin Başarı, Tutum, Hatırlama ve Bilişsel Süreç Becerilerine Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 45-54.
- Baş, G. (2011). Çoklu Zekâ Kuramının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yansımaları, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 138, 14-28.
- Baki, A., Gürbüz, R., Ünal, S. ve Atasoy, E. (2009). Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Etkinliklerin Kavramsal Öğrenmeye Etkisi: Tam Sayılarda Dört İşlem Örneği, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 237-259.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme, *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 7-15.
- Berkant, H. G. ve Ekici G. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öğretmen Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri İle Zekâ Türleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (16), 113-132.
- Bümen, N. (2001). *Gözden Geçirme Stratejisiyle Desteklenmiş Çoklu Zeka Uygulamalarının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Canoğlu, İ. (2004). Eğitim Teknolojilerinden Yararlanarak Çoklu Zekanın Öğretimde Kullanımı Üzerine Bir Uygulama, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3 (4), 102-109.
- Çuhadar, C. H. (2006). Müziksel Zekâ. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö., Tuncel, İ., Demirhan, C. ve Demir, K. (2008). Çoklu Zekâ Kuramı ile Disiplinlerarası Yaklaşımı Temel Alan Uygulamalara İlişkin Öğretmen-Öğrenci Görüşleri, *Eğitim ve Bilim*, 147/33, 14-25.
- Günderli, F. (2006). *Çoklu Zeka Kuramı Ve İlköğretim Kurumlarının Yönetim Yapısına Potansiyel Etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans projesi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- İflazoğlu Saban A. (2010). Polis Meslek Yüksek Okulu Giriş Ve Akademik Başarı Puanları ile Çoklu Zekâ Alanları, Gütülenme Ve Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Polis Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 83-106.
- İzci, E., Kara, A. ve Dalaman, F. (2007). Dershane Öğrencilerinin Çoklu Zeka Kuramı Açısından İncelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-14.
- Karamustafaoğlu, S., Bacanak, A., Değirmenci S. ve Karamustafaoğlu O. (2010). Ses Kavramına Yönelik Bir Çoklu Zekâ Etkinliği, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 2 (1), 125-139.
- Kıray, G., Göktaylar, A. (2004). Çoklu Zekâ Kuramının 4.Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Öğrenme Sürecine Etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz, Malatya,
- Korkmaz, Ö., Yeşil, R., Aydın, D. (2009). Öğretmen Adaylarının Çoklu Zeka Algıları, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 221-239.
- Oktaylar, H.C. (2010). *Gelişim Psikolojisi*, Ankara: Yargı.
- Oral, İ., Doğan, O. (2010). Ortaöğretimde Çoklu Zekâ Kuramının Elektrik Konularını Öğrenme Sürecine Etkisinin Araştırılması, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 160-171.

- Saban, A. (2011). Çoklu Zekâ Kuramına Göre Geliştirilen Örnek Bilgisayar ve Teknoloji Destekli Ders Materyallerinin Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 15-34.
- Uzunöz, A., Akbaş, Y. (2011). Coğrafya Dersinde Çoklu Zekâ Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığa Etkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (3), 467-496.
- Uysal, E., Eryılmaz, A. (2006). Yedinci Ve Onuncu Sınıf Öğrencilerinin Kendini Değerlendirmesiyle Bulunan Çoklu Zeka Boyutları Üzerine Bir Çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 230-239.
- Yenilmez, K., Çalışkan, S. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanları İle Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 48-63.